

Letní škola 2008

RADIOAKTIVNÍ LÁTKY

a možnosti detoxikace

Periodická tabulka prvků

skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	I. A	II. A	III. B	IV. B	V. B	VI. B	VII. B	VIII. B			I. B	II. B	III. A	IV. A	V. A	VI. A	VII. A	VIII. A
1	¹ H																	² He
2	³ Li	⁴ Be											⁵ B	⁶ C	⁷ N	⁸ O	⁹ F	¹⁰ Ne
3	¹¹ Na	¹² Mg											¹³ Al	¹⁴ Si	¹⁵ P	¹⁶ S	¹⁷ Cl	¹⁸ Ar
4	¹⁹ K	²⁰ Ca	²¹ Sc	²² Ti	²³ V	²⁴ Cr	²⁵ Mn	²⁶ Fe	²⁷ Co	²⁸ Ni	²⁹ Cu	³⁰ Zn	³¹ Ga	³² Ge	³³ As	³⁴ Se	³⁵ Br	³⁶ Kr
5	³⁷ Rb	³⁸ Sr	³⁹ Y	⁴⁰ Zr	⁴¹ Nb	⁴² Mo	⁴³ Tc	⁴⁴ Ru	⁴⁵ Rh	⁴⁶ Pd	⁴⁷ Ag	⁴⁸ Cd	⁴⁹ In	⁵⁰ Sn	⁵¹ Sb	⁵² Te	⁵³ I	⁵⁴ Xe
6	⁵⁵ Cs	⁵⁶ Ba	⁵⁷ La	⁷² Hf	⁷³ Ta	⁷⁴ W	⁷⁵ Re	⁷⁶ Os	⁷⁷ Ir	⁷⁸ Pt	⁷⁹ Au	⁸⁰ Hg	⁸¹ Tl	⁸² Pb	⁸³ Bi	⁸⁴ Po	⁸⁵ At	⁸⁶ Rn
7	⁸⁷ Fr	⁸⁸ Ra	⁸⁹ Ac	¹⁰⁴ Unq	¹⁰⁵ Unp	¹⁰⁶ Unh	¹⁰⁷ Uns	¹⁰⁸ Uno	¹⁰⁹ Une	¹¹⁰ Uun	¹¹¹ Uuu	¹¹² Uub						

- vodík
- alkalické kovy
- kovy alkalických zemin
- kovy
- polokovy
- nekovy
- vzácné plyny

⁵⁸ Ce	⁵⁹ Pr	⁶⁰ Nd	⁶¹ Pm	⁶² Sm	⁶³ Eu	⁶⁴ Gd	⁶⁵ Tb	⁶⁶ Dy	⁶⁷ Ho	⁶⁸ Er	⁶⁹ Tm	⁷⁰ Yb	⁷¹ Lu
⁹⁰ Th	⁹¹ Pa	⁹² U	⁹³ Np	⁹⁴ Pu	⁹⁵ Am	⁹⁶ Cm	⁹⁷ Bk	⁹⁸ Cf	⁹⁹ Es	¹⁰⁰ Fm	¹⁰¹ Md	¹⁰² No	¹⁰³ Lr

- **radioaktivita** je schopnost některých atomových jader odštěpovat částice, neboli vysílat záření
- **jádro se při tom mění v jiné, nebo alespoň ztratí část své energie**
- při jaderné přeměně se mění struktura jádra, izotop jednoho prvku se mění na izotop prvku jiného
- radioaktivita může být **přírozená** nebo **umělá**
- v přírodě známe asi 50 přírodních radionuklidů; umělé radionuklidy se získávají působením jaderného záření na stále prvky

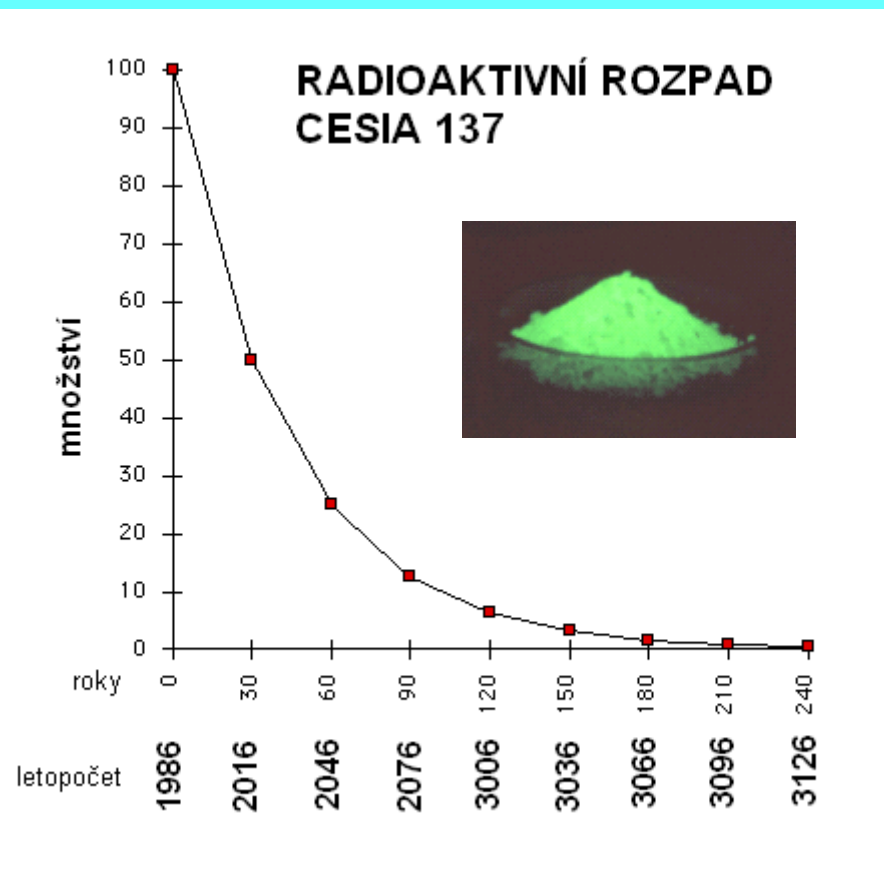
- nestabilní prvky v přírodě se během své existence mohou přeměnit na jiný prvek za současného vyzáření – **odštěpení částice**
- **podle druhu částice rozdělujeme záření na alfa, beta, gama**
- **alfa záření**: odštěpenou částicí je atom helia, ve volném prostoru má částice alfa dolet max. několik mm, uvnitř tkáně do 1 mm, v životním prostředí nepředstavuje pro člověka žádné nebezpečí
- **beta záření**: odštěpenou částicí je elektron, ve volném prostoru má beta záření dosah několik cm, uvnitř organismu několik mm, v životním prostředí představují beta zářiče pro člověka problém (změny na kůži atd.), v organismu uložené beta částice = veliký problém, **beta záření je genotoxické**
- **gama záření** má veliký dosah, řádově stovky metrů, je to elektromagnetické záření o krátké vlnové délce (rentgenové vlny)

- máme-li určité množství radioaktivního nuklidu, který vysílá záření alfa nebo beta, pak se tento nuklid mění se na jiný stabilní nuklid
- aktivita tohoto zářiče je vyjádřena počtem radioaktivních přeměn za jednu sekundu a měří se v jednotkách zvaných becquerel: 1 Bq odpovídá jedné přeměně za sekundu.
- aktivita vzorku klesá tak, že vždy po uplynutí charakteristické doby T klesne na polovinu: tato doba se nazývá poločas rozpadu (přeměny).
- Poločas rozpadu je tedy doba potřebná k tomu, aby se přeměnila právě polovina atomů ve vzorku
- přeměna jádra je náhodný proces: nelze určit okamžik, kdy dojde k přeměně určitého jádra, ale pouze pravděpodobnost této přeměny.
- počet přeměn za jednu sekundu je úměrný celkovému počtu dosud nepřeměných jader
- počet jader radionuklidu ve vzorku klesá v čase podle stejného zákona jako aktivita

Poločas rozpadu - příklad

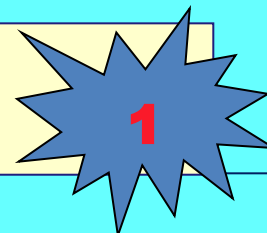
Důležitý ukazatel
nebezpečnosti radioaktivní
látky.

Z detoxikačního hlediska
má cenu se věnovat těm
látkám, které mají poločas
rozpadu od stovek dní přes
několik desítek let až po sto
let.

- poločasy rozpadu radionuklidů mohou nabývat hodnot **od milisekund po miliardy let!**
- v přírodě existují jen takové radionuklidy, které mají velmi dlouhý poločas rozpadu nebo které v přírodě stále vznikají
- dlouhodobě existují např. radionuklidy *uran 238*, *uran 235*, *thorium 232* nebo *draslík 40*
- *uran 238* nebo třeba *thorium 232* jsou výchozími prvky tzv. přirozených rozpadových řad
- rozpadová řada *uranu 238* je tvořena 16 prvky a končí stabilním *olovem 206*
- v horninách obsahující uran jsou tedy stále přítomny všechny radionuklidy celé řady a postupně narůstá obsah olova

Tři zdroje radioaktivních látek

1) radon a jeho dceřiné prvky: mezi nejvýznamnější patří radioizotop *olova 210*.

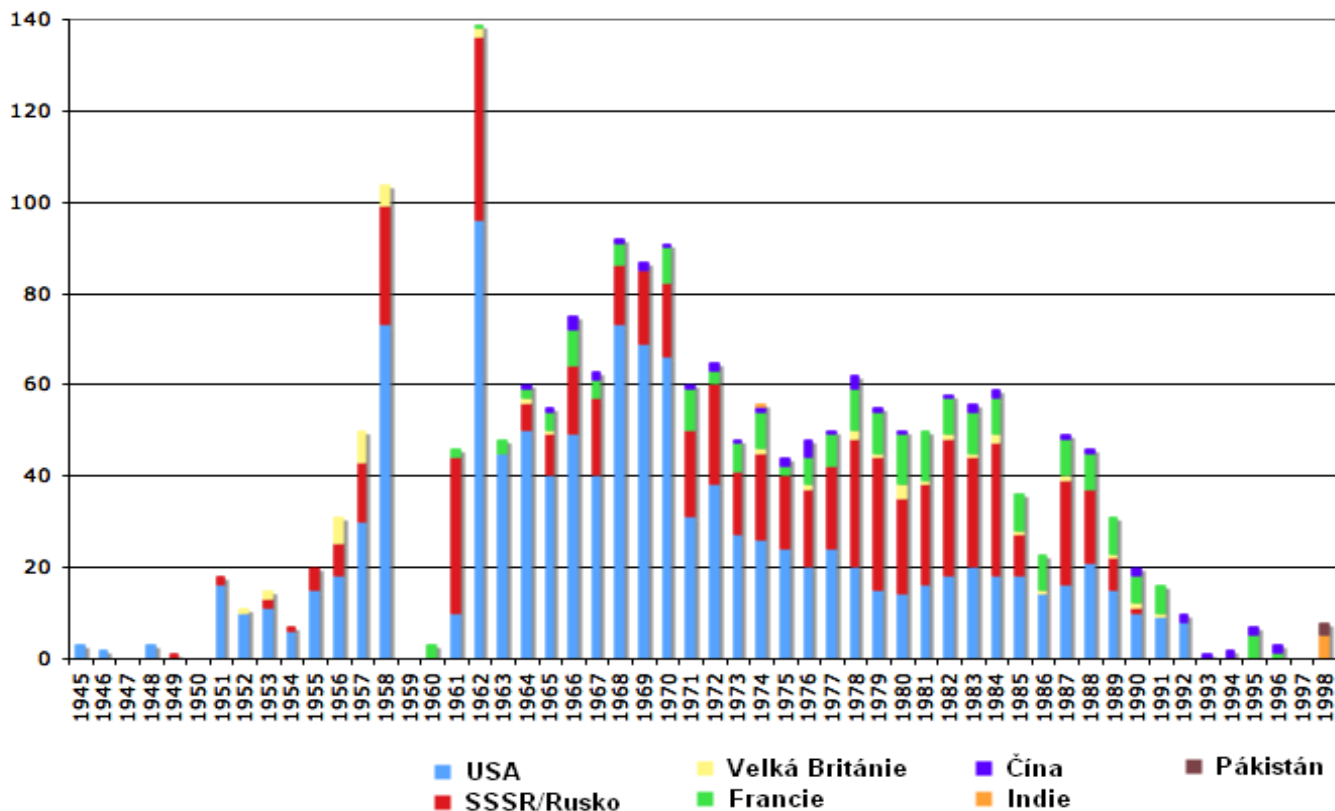
Přírodní rozpadové řady					
238 Uranová rozpadová řada					
²³⁸ U	radioizotop uranu 238	4,47.10 ⁹ y	ALFA	-	
²³⁴ Th	radioizotop thoria 234	24,1 d	BETA	-	
²³⁴ Pa	radioizotop protaktinia 234	1,18 min	BETA	-	
²³⁴ U	radioizotop uranu 234	2,45.10 ⁵ y	ALFA	-	
²³⁰ Th	radioizotop thoria 230	8.10 ⁴ y	ALFA	-	
²²⁶ Ra	radioizotop radia 226	1 600 y	ALFA	-	Bone sarcomas and head carcinomas,
²²² Rn	radioizotop radon 222	3,8 d	ALFA	-	Inertní plyn bez zápachu. Zdroj z podloží, dodávky vody, použitých stavebních materiálů. Kam se radon a dceřinné prvky v plicích usadí, záleží na stylu dýchání jedince. Škodlivost radonu objevena až v roce 1984 v USA.
²¹⁸ Po	radioizotop polonia 218	3,11 min	ALFA	-	
²¹⁴ Pb	radioizotop olova 214	26,8 min	BETA	-	
²¹⁴ Bi	radioizotop vizmutu 214	19,9 min	BETA	-	
²¹⁴ Po	radioizotop polonia 214	164 us	ALFA	-	
²¹⁰ Pb	radioizotop olova 210	22,3 y	BETA	-	
²¹⁰ Bi	radioizotop vizmutu 210	5,01 d	BETA	-	
²¹⁰ Po	radioizotop polonia 210	138 d	ALFA	²⁰⁸ Pb	24,1% celkového Pb v přírodě

2) jaderné pokusy, ve velké míře prováděné od 50. let:

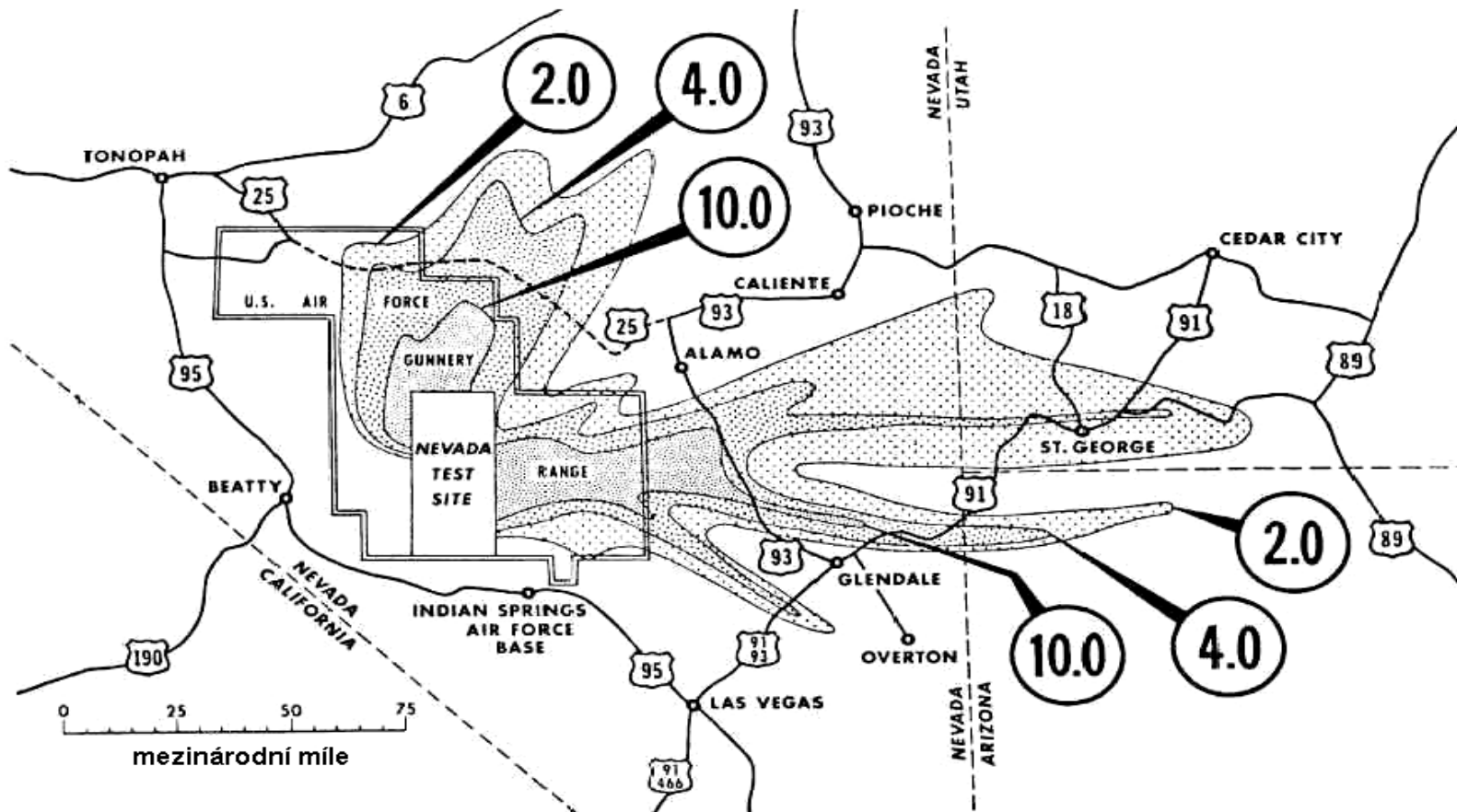
na sev. polokouli přetrvává v přírodě Cs137, Sr90, Pu238 a Pu239.

JADERNÉ TESTY VE SVĚTĚ (1945 - 1998)

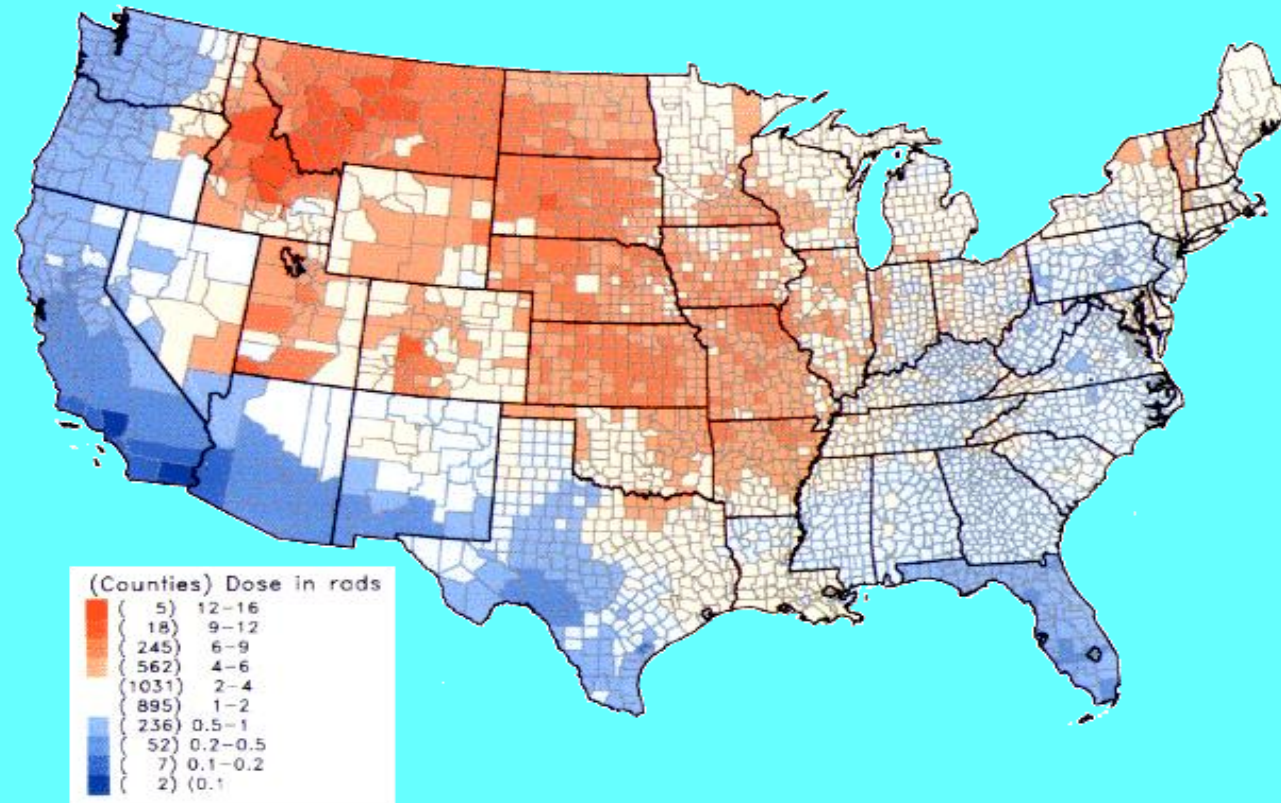

Jaderné pokusy v Nevadské poušti

ODHADOVANÁ DÁVKA OZÁŘENÍ ZE VŠECH JADERNÝCH TESTŮ V NEVADSKÉ POUŠTI
(v roentgenech)

Radioaktivní spad

USA - radioaktivní spad cesia 137

Jaderný výbuch

3) jaderné havárie:

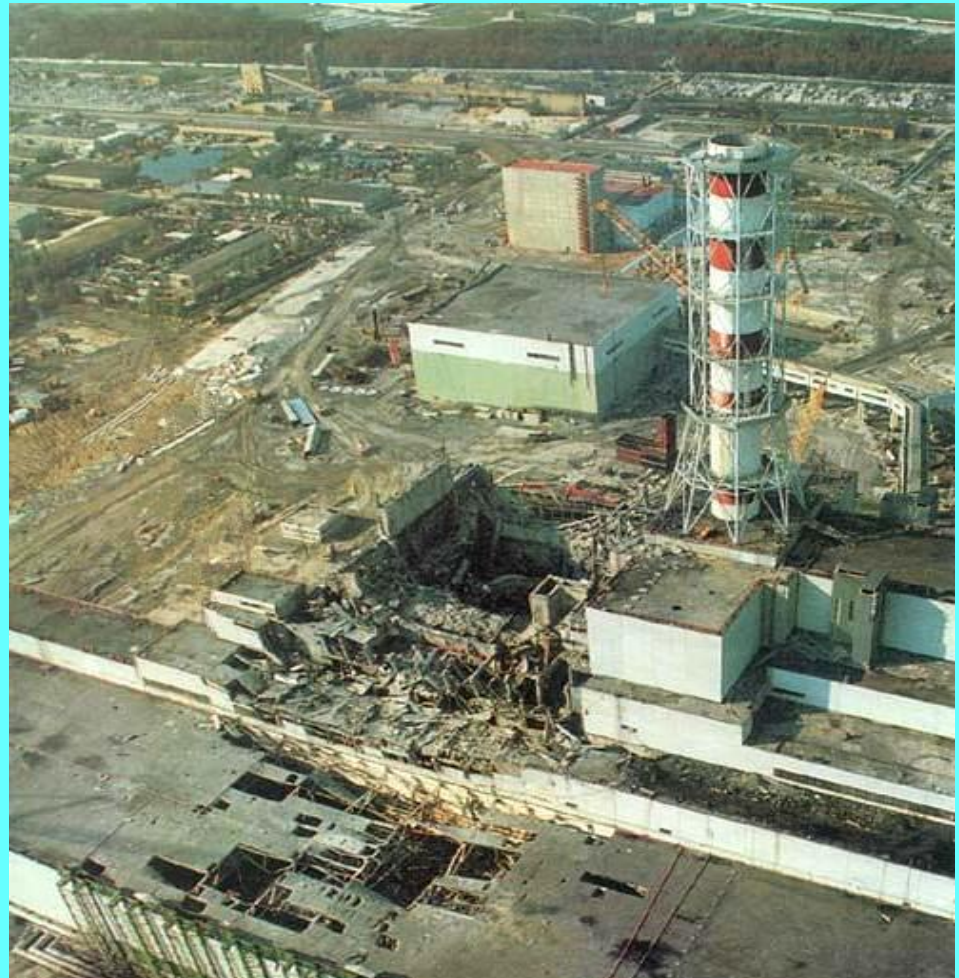
největší byl výbuch
černobylské jaderné elektrárny
na konci dubna 1986;

radioizotopy

cesium 137

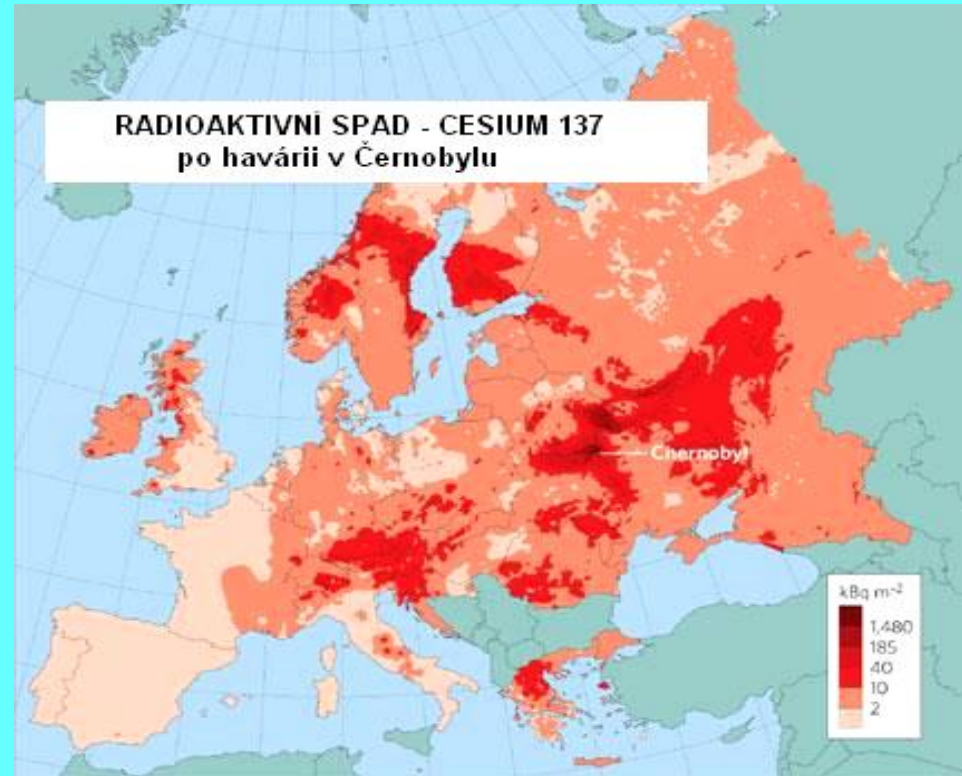
stroncium 90

se rozptýlily na veliké
vzdálenosti

Cesium 137 z havárie v Černobylu

- toto **cesium 137** se rozptýlilo rovnoměrně po celé sev. polokouli
- **dodnes je součástí přírody** (průnik ca. 10 cm do půdy)
- **stále se dostává do kořenového systému rostlin**
- **ke vzniku závažného onemocnění** stačí příspěvek z umělých zdrojů a radonu ca. **4.000 Bq**

Vedle těchto hlavních látek ještě existují další radioaktivní látky.

Lze se s nimi setkat při manipulaci s radioaktivní látkou (např. radium 226, polonium 210 nebo kobalt 60).

Uran 238 má dlouhý poločas rozpadu, proto jde spíš o toxicitu chemickou než radiační.

Radioaktivní látky jsou součástí přírody, nelze se jim vyhnout.

Záření obrazovek: mylná laická představa, **obrazovky žádný druh radioaktivního záření nevytvářejí!**

Ukázka radioekzému

Měření radioaktivní zátěže přístrojem SALVIA

- IONIZUJÍCÍ ZÁŘENÍ
- **RTG ZÁŘENÍ**
- RADIOAKTIVNÍ LÁTKY
- **RADIOAKTIVITA
ČERNOBYL 1986**
- ZÁTĚŽ IONIZUJÍCÍM
ZÁŘENÍM –
RADIOAKTIVITA
- **ZÁTEŽ RADIOAKTIVNÍMI
PRVKY**
- ZÁTĚŽ SLOUČENINAMI
RADIOAKTIVNÍCH LÁTEK

Preparát Joalis IONYX

- detoxikace od radioaktivních látek = **odstranění nestabilních atomů z tkání** a z vnitřního prostředí organismu
- **IONYX** nedetoxikuje od účinků záření, ale **podpoří přirozené regenerační procesy** poškozených ozářených tkání

**Preparát Joalis IONYX
by měl využívat
každý člověk,
neboť jakékoliv množství
radioaktivní látky
v organismu je toxické!**

Preparáty ANTICHEMIK, ANTIMETAL a IONYX potřebuje každý.

Těžké kovy a toxické chemické látky se v životním prostředí vyskytují zcela běžně